

Χιώτες και Γενοβέζοι Ιουστινιάνοι στην άλωση της Κωνσταντινούπολης

του Χρίστου Στεργ. Μπελλέ
chbelles@gmail.com

Η Βασιλεύουσα πνέει τα λείσθια. Ο Σουλτάνος, Μωάμεθ, ζητά από το μοιραίο Αυτοκράτορα, Κωνσταντίνο Δραγάση Παλαιολόγο, την παράδοσή της. Καταυγάζει στους αιώνες η απάντησή του: «...το την πόλιν σοι δούναι ούτ' εμόν εστί ούτ' άλλου των κατοικούντων εν ταύτη κοινή γαρ γνώμη πάντες αυτοπροαιρέτως αποθανούμεν και ου φεισόμεθα της ζωής ημών».

Ένας Γενοατοχιώτης, προσωπικός φίλος του Αυτοκράτορα, ο Giovanni Giustiniani Longo (Ιωάννης Ιουστινιάνης), που γεννήθηκε στη Χίο το 1411 κι έγινε Φρούραρχος του νησιού στα 22 του, παρουσιάζεται αυτόκλητος να βοηθήσει το χειμαζόμενο Βασιλιά.

Ο ιστορικός Κριτόβουλος, εξιστορεί: «Τότε φτάνει και κάποιος Ιταλός, ο οποίος ονομαζόταν Ιουστίνος, ισχυρός και με ευγενική καταγωγή, αλλά και με εμπειρία στις πολεμικές επιχειρήσεις και αρκετά γενναίος, έχοντας μαζί του και δύο μεγάλες ολκάδες, τις οποίες ο ίδιος επισκεύασε και εξόπλισε αρκετά καλά στην πατρίδα του, με παντός είδους όπλα και με πλήρωμα τετρακοσίων σιδηρόφρακτων ανδρών στα καταστρώματά τους».

Ο Γεώργιος Φραντζής, ιστορικός κι αυτόπτης μάρτυρας, μας πληροφορεί πως ο Αυτοκράτορας, που θαύμαζε τον Giovanni για τη γενναιότητα, την τόλμη και την ανδρεία του, τον χρίζει πρωτοστράτορά του και του αναθέτει τη φρούρηση της πύλης του αγίου Ρωμανού, «όπου οι Τούρκοι μάχονταν περισσότερο απ' όσο στα άλλα μέρη (...). Ο Ιουστινιάνης αποδείχθηκε φοβερός για τους αντιπάλους (...). Οι πάντες θαύμαζαν τα κατορθώματα και τα έργα του άνδρα και τον αποκαλούσαν λυτρωτή και σωτήρα της Πόλεως».

Ξαφνικά, ο Giovanni τραυματίζεται και αποφασίζει να εγκαταλείψει τη μάχη μαζί κι οι στρατιώτες του. Λόγια απόγνωσης απ' τον τραγικό Αυτοκράτορα που εξέλαβε τον τραυματισμό του επιπόλαιο: «Αδελφέ τι τούτο πεποίηκας; Στρέψων εν τω διατεταγμένω σου τόπω· η πληγή αύτη ολίγον τι εστι· στρέψων ότι τα νυν η πλείων ανάγκη εστί· η πόλις εις χείρας σου κρέμεται, ίνα λυτρώσεις αυτήν».

Οι απόψεις των ιστορικών της εποχής δίστανται. Ο Φραντζής τον κατηγορεί για ριψάσπιδα: «Τη φήμη που είχε κερδίσει με την ανδρεία του την κατέστρεψε τελικά η δειλία του». Ο Ζολώτας, που μιλάει με θαυμασμό για τον Giovanni, αποδίδει την κακή εικόνα του ήρωα στον ξάδελφό του Leonardo Giustiniani Longo, ο οποίος είχε παλιές διαφορές μαζί του και τις εξωτερίκευσε με χολή στην εξιστόρησή του για την άλωση της Πόλης. Ο Giovanni – σύμφωνα πάντα με το Ζολώτα – αφού πληγώθηκε επικίνδυνα στη μάχη, αποσύρθηκε και μέσω του Γαλατά απέπλευσε για τη Χίο, όπου και πέθανε από το τραύμα του, δύο μήνες, περίπου, μετά την άλωση. Η ταφόπετρά του στον Άγιο Δομνίκο του κάστρου της πόλης, γραμμένη στα λατινικά και μεταφρασμένη, δίνει το μέγεθος του ιστορικού του ρόλου, μα και το μέτρο,

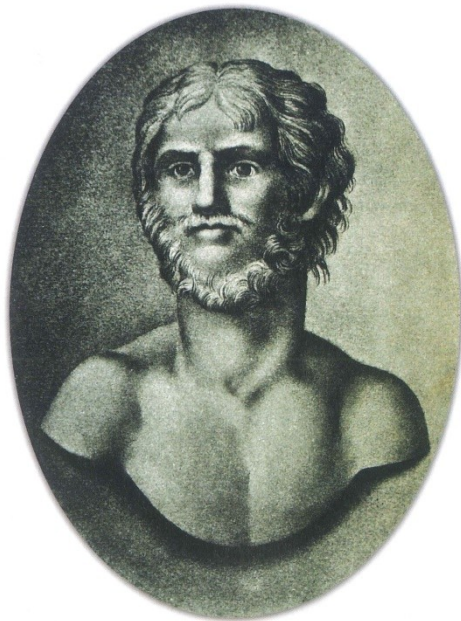
παράλληλα, της βυζαντινής παρακμής: *«Αυτός είναι ο τάφος του περίφημου Giovanni Giustiniani, του οποίου ο τραυματισμός επέφερε την άμεση πτώση της Κωνσταντινούπολης».*

Άξιος μνείας – όπως μας πληροφορεί ο ιστορικός Ιερώνυμος Ιουστινιάνης – και ο λόγος του Γιουβανί προς τους Χιώτες, την παραμονή της άλωσης: *«Σ’ εσάς γενναίοι Χίοι στρατιώτες, οι οποίοι μετέχετε αυτή τη στιγμή στη δόξα αυτή δε θα χρονοτριβήσω αναφέροντας επί μακρόν όλα τα κατορθώματα των προγόνων σας στη διάρκεια των πολέμων στην Ελλάδα και σε άλλους τόπους. Εκτός του ότι είναι γεμάτες από αυτά οι ιστορίες, δε θα είχα την ευκαιρία να τα πράξω γιατί άρχισε ήδη η επίθεση εναντίον της πόλης αυτής και η γενική έφοδος ετοιμάζεται, στην οποία οφείλετε να αντισταθείτε με θάρρος και αζία, αρετές οι οποίες λέγουν πως πολύ περισσότερο από τη ζωή σας εκτιμάτε τη δόξα».*

29 Μαΐου 1453. «Εάλω η Πόλις». Εάλω η Βασιλίδα των πόλεων. Εάλω η νέα Ιερουσαλήμ του Βυζαντίου, σύμβολο διάρκειας και συνέχειας της Χριστιανικής Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.

Ο Αυτοκράτορας, ο ακρογωνιαίος λίθος του βυζαντινού πολιτειακού οικοδομήματος, ο ταγμένος απ’ το Θεό (χριστός Κυρίου), εγκαταλείπεται απ’ τον Ουράνιο Πατέρα κι αποκεφαλίζεται σαν κοινός θνητός. Η μεγάλη εκκλησία της Αγίας Σοφίας γίνεται στάβλος για τα κουρασμένα άλογα των κατακτητών, με πρώτο και καλύτερο εκείνο του Σουλτάνου. Ένας Ορθόδοξος Αυτοκράτορας στο θρόνο στην Κωνσταντινούπολη κι ένας Ορθόδοξος Πατριάρχης στην Αγία Σοφιά, κομμάτια απ’ το σπασμένο καθρέφτη της βυζαντινής αθανασίας.

Τετρακόσια χρόνια μες στην ανεμοδούρα της Ιστορίας, ο Ελληνισμός αναζητά τα ξεθωριασμένα σύμβολά του. **191** χρόνια – και πόσα ακόμη – αναζητά την ταυτότητά του, υψώνοντας σημαίες από νάιλον... σημαίες πλαστικές...

Ο πρωτοστράτωρ Giovanni Giustiniani Longo από το βιβλίο του Δ. Ροδοκανάκη «Ιουστινιάναι – Χίος» (πηγή: Βιβλιοθήκη Χίου «Κοραής»).